

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
DELEGATURA W BYDGOSZCZY

LBY.410.17.2.2024

Pan
Jarosław Niemyjski
Prezes Stowarzyszenia „Dorośli-Dzieciom”

ul. Szkolna 8/7
89-400 Sępólno Krajeńskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/036 Warsztaty terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Stowarzyszenie „Dorośli-Dzieciom” ul. Szkolna 8/7, 89-400 Sępólno Krajeńskie ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Niemyjski, Prezes Stowarzyszenia „Dorośli-Dzieciom”, od 23 lutego 2004 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność. 2. Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą PFRON „Zajęcia Klubowe w WTZ”. 3. Legalność i gospodarność wykorzystania środków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych w latach wcześniejszych oraz w okresie późniejszym, a także danych statystycznych z tych okresów ³ .
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Bydgoszczy
Kontrolerzy	1. Jolanta Szydłowska-Hęsiak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/109/2024 z 8 sierpnia 2024 r. 2. Monika Kazimierczak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBY/137/2024 z 2 października 2024 r.

(akta kontroli str. 1-6)

¹ Dalej: „Stowarzyszenie”.

² Dalej: „Prezes Stowarzyszenia”.

³ Czynności kontrolne zakończono 25 listopada 2024 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania Warsztatu Terapii Zajęciowej utworzonego przez Stowarzyszenie⁶ w zakresie przygotowania i aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami były skuteczne.

WTZ osiągnął cel określony w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁷. W okresie objętym kontrolą sześciu uczestników opuściło warsztat w związku z podjęciem zatrudnienia. Mimo dostępnych w WTZ 50 miejsc konieczne było tworzenie list rezerwowych, na których w okresie objętym kontrolą zapisanych było od 11 do 14 osób. Średni czas oczekiwania na przyjęcie w latach 2021-2024 (do 30 czerwca) wynosił od 12 do 26 miesięcy.

Warsztat był przygotowany organizacyjnie do realizacji ustawowego celu, prawidłowo kwalifikował uczestników, podejmował działania wskazane w indywidualnych programach rehabilitacji⁸, opracowanych przez radę programową WTZ, zgodnie z § 14 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej⁹ oraz oceniał postępy uczestników. Stwierdzono jednak, że we wszystkich objętych kontrolą IPR sporządzonych dla 15 uczestników warsztatu, nie określono form współpracy z rodziną lub opiekunami wymaganych art. 10a ust. 3 pkt 4 ustawy o rehabilitacji, a rada programowa dokonując pierwszych kompleksowych ocen realizacji IPR, w dwóch przypadkach nie zajęła stanowiska w zakresie, o którym mowa w art. 10a ust. 5 tej ustawy. Zajęcia w pracowniach tematycznych prowadzili m.in. instruktorzy terapii zajęciowej, przy czym pięciu z nich, w okresie objętym kontrolą, nie posiadało kwalifikacji określonych w umowie o dofinansowanie działalności WTZ zawartej z Powiatem Sępoleńskim¹⁰.

W zakresie organizacji i prowadzenia zajęć w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych¹¹ „Zajęcia Klubowe w WTZ”¹² Warsztat przeznaczał środki na wsparcie prawidłowo zakwalifikowanych uczestników i osiągał zakładane cele.

Środki Funduszu oraz Powiatu WTZ wykorzystał na swoją działalność. Rozliczone zostały wyłącznie koszty kwalifikowalne, które zostały prawidłowo udokumentowane i ujęte na wyodrębnionych w ewidencji księgowej kontach analitycznych. Stwierdzono jednak, że w sprawozdaniach z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych Warsztatu za lata 2021-2023, stanowiących zgodnie z § 21 ust. 3 rozporządzenia w sprawie WTZ podstawę do dokonywania przez Powiat corocznej oceny działalności WTZ, nie zostały zawarte wszystkie informacje wymagane § 21 ust. 2 pkt 2 tego rozporządzenia.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ Dalej: „Warsztat” lub „WTZ”.

⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 44, ze zm., dalej: „ustawa o rehabilitacji”.

⁸ Dalej: „IPR”.

⁹ Dz. U. z 2021 r. poz. 2284, dalej: rozporządzenie w sprawie WTZ”.

¹⁰ Dalej: „Powiat”.

¹¹ Dalej: „PFRON” lub „Fundusz”.

¹² Dalej: „zajęcia klubowe” lub „program”

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność

Opis stanu faktycznego

1.1. Uchwałą nr 2/02 z 4 lipca 2003 r. Zarząd Stowarzyszenia powołał WTZ oraz zatwierdził i przyjął regulamin organizacyjny oraz program Warsztatu. WTZ rozpoczął działalność 1 grudnia 2003 r.¹⁴, obejmował wsparciem 30 uczestników (od 29 grudnia 2014 r. 40), a terapia zajęciowa prowadzona była w sześciu pracowniach¹⁵. Zgodnie z obowiązującą w okresie objętym kontrolą umową nr PCPR.ON.807.1.2020 o dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu, zawartą 2 stycznia 2020 r. pomiędzy Powiatem Sępoleńskim a Stowarzyszeniem¹⁶ oraz wprowadzonymi do niej kolejnymi zmianami, Warsztat prowadził działalność w obiektach znajdujących się w Sępólnie Krajeńskim przy ul. Kościuszki 3 i 3a, stanowiących własność Powiatu, obejmował wsparciem 47 uczestników (od 30 grudnia 2021 r. 50), a terapia prowadzona była w ośmiu, a do 1 stycznia 2022 r. w dziewięciu pracowniach¹⁷.

(akta kontroli str. 7, 51-53, 222-306)

Warsztat działał na podstawie regulaminu organizacyjnego¹⁸ zatwierdzonego przez Stowarzyszenie¹⁹. W okresie objętym obowiązywały trzy takie regulaminy²⁰. Wszystkie spełniały wymagania zawarte w § 9 rozporządzenia w sprawie WTZ, dotyczące w szczególności określenia praw i obowiązków uczestnika warsztatu, sposobu ustalania wysokości środków finansowych otrzymywanych przez uczestnika warsztatu w ramach treningu ekonomicznego oraz organizacji pracy i zajęć terapeutycznych. W regulaminach organizacyjnych WTZ wskazano ponadto powody skreślenia z listy uczestników warsztatu²¹. Szczegółową organizację pracy i zajęć

¹³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁴ Zgodnie z umową nr PCPR-8213-3/1/2003 o finansowanie kosztów utworzenia i działalności warsztatu terapii zajęciowej zawartą 1 sierpnia 2003 r. pomiędzy Powiatem a Stowarzyszeniem, na czas określony do 31 grudnia 2014 r., działalność WTZ prowadzona była pierwotnie w dwóch lokalizacjach: [1] w obiekcie znajdującym się w Sępólnie Krajeński przy Placu Wolności 2 stanowiącym własność Gminy Sępólno Krajeńskie; [2] w obiekcie znajdującym się w Sępólnie Krajeńskim przy ul. Kościuszki 3 stanowiącym własność Skarbu Państwa w zarządzie Komendy Wojewódzkiej Policji w Bydgoszczy, a użytkowanym przez Komendę Powiatową Policji w Sępólnie Krajeńskim. Kolejna umowa nr PCPR.ON.807.3.2015 o dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu została zawarta przez Stowarzyszenie z Powiatem 2 stycznia 2015 r. na czas określony do 31 grudnia 2019 r. Do umowy stosownymi aneksami wprowadzono zmiany, które obejmowały m.in. dodanie dwóch pracowni terapeutycznych: pracowni – ogrodniczo-florystycznej i pracowni przygotowania zawodowego z oddziałami zieleni miejskiej i pracownika gospodarczego oraz zwiększenie liczby uczestników WTZ do 47.

¹⁵ [1] pracownia kroju i szycia, [2] pracownia wspomagania rozwoju i podtrzymywania umiejętności szkolnych (zmieniona na pracownię komputerowo-biurową), [3] pracownia ceramiczno-plastyczna (zmieniona na pracownię plastyczną), [4] pracownia rehabilitacji ruchowej (zmieniona na pracownię poznawania życia), [5] pracownia gospodarstwa domowego, [6] pracownia wikliniarstwa (zmieniona na pracownię majsterkowania).

¹⁶ Umowa zawarta na czas określony do 31 grudnia 2029 r.; dalej: „umowa o dofinansowanie działalności WTZ”.

¹⁷ [1] pracownia gospodarstwa domowego, [2] pracownia techniczna, [3] pracownia komputerowo-biurowa, [4] pracownia działań twórczych, [5] pracownia kroju i szycia, [6] pracownia rękodzielnicza, [7] pracownia ogrodniczo-florystyczna, [8] pracownia przygotowania zawodowego, [9] pracownia porządkowa.

¹⁸ Regulamin Organizacyjny Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Dorośli-Dzieciom” dla osób niepełnosprawnych, upośledzonych umysłowo w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

¹⁹ Uchwały Zarządu Stowarzyszenia nr 01/12/2020 z 21 grudnia 2020 r., nr 03/12/2021 z 20 grudnia 2021 r. i nr 01/12/2020 z 26 grudnia 2022 r.)

²⁰ [1] od 1 stycznia 2021 r. do 29 grudnia 2021 r., [2] od 30 grudnia 2021 r. do 31 grudnia 2022 r., [3] od 1 stycznia 2023 r.

²¹ Opuszczenie w ciągu roku kalendarzowego ponad miesiąca bez usprawiedliwienia lub naruszenie porządku i dyscypliny w sposób rażący lub powtarzający się.

określono w załącznikach do regulaminu²². Opracowano także dokumenty pn. „Przyznawanie środków finansowych dla uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Dorośli-Dzieciom” w Sępólnie Krajeńskim” – Trening Ekonomiczny” (do 29 grudnia 2021 r.) i „Regulamin przyznawania treningu ekonomicznego w WTZ przy Stowarzyszeniu „Dorośli-Dzieciom” w Sępólnie Krajeńskim” (od 30 grudnia 2021 r.)²³.

(akta kontroli str. 54-119, 810)

W wyniku kontroli ustalono²⁴, że postanowienia regulaminu organizacyjnego WTZ odpowiadały faktycznej organizacji warsztatu w zakresie: godzin pracy, rozkładu zajęć i form ich prowadzenia (w tym zajęć indywidualnych), liczby uczestników w poszczególnych grupach oraz liczby instruktorów terapii pracujących z tymi grupami. W wizytowanych w trakcie oględzin pracowniach terapeutycznych trwały zajęcia ujęte w rocznych planach pracy poszczególnych pracowni. Zgodnie z § 13 ust. 4 i 5 rozporządzenia w sprawie WTZ liczebność poszczególnych grup terapeutycznych była zachowana. Zajęcia dokumentowano w indywidualnych kartach zajęć prowadzonych miesięcznie przez instruktorów, w których zapisywano m.in. rodzaj zajęcia, liczbę dni opuszczonych w danym miesiącu ze wskazaniem nieobecności usprawiedliwionych, kwotę przyznanych środków do treningu ekonomicznego oraz obserwacje i opinie dotyczące ich wydatkowania. Zajęcia grupowe i indywidualne terapie prowadzone przez psychologa odnotowywane były w prowadzonym przez niego dzienniku pracy.

(akta kontroli str. 120-161, 119-120, 307-325, 356-367)

1.2. W latach 2021-2023 uczestnikami warsztatu były odpowiednio 55, 54 i 52 osoby. Według stanu na koniec lat 2021-2023 z 50 dostępnych w WTZ miejsc korzystało:

- 2021 r.: 50 uczestników, w tym 30 ze znacznym stopniem niepełnosprawności (12 kobiet, 18 mężczyzn) i 20 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (siedem kobiet, 13 mężczyzn); dziewięć osób przebywało w Warsztacie poniżej roku, sześć od roku do trzech lat, trzy powyżej trzech lat do pięciu lat i 32 powyżej pięciu lat (w tym siedem osób przebywało w Warsztacie ponad 18 lat)²⁵;
- 2022 r.: 50 uczestników, w tym 31 ze znacznym stopniem niepełnosprawności (13 kobiet, 18 mężczyzn) i 19 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (sześć kobiet, 13 mężczyzn); cztery osoby przebywały w Warsztacie poniżej roku, 11 od roku do trzech lat, trzy powyżej trzech lat do pięciu lat i 32 powyżej pięciu lat (w tym siedem osób przebywało w Warsztacie ponad 19 lat)²⁶;
- 2023 r.: 50 uczestników, w tym 30 ze znacznym stopniem niepełnosprawności (13 kobiet, 17 mężczyzn) i 20 z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (osiem kobiet, 12 mężczyzn); dwie osoby przebywające w Warsztacie poniżej roku, 10 od roku do trzech lat, sześć powyżej trzech lat do pięciu lat i 32 powyżej pięciu lat (w tym sześć osób przebywało w Warsztacie ponad 20 lat)²⁷.

²² Załącznik pn. „Program Warsztatu”, w którym wskazano w szczególności cele i zadania Warsztatu, zakres terapii w poszczególnych pracowniach, zakres i metody nauki zaradności osobistej, formy rehabilitacji społecznej, psychoterapię i elementy socjoterapii, formy współpracy z rodziną, osoby odpowiedzialne za realizację programu; załącznik pn. „Organizacja pracy i zajęć w WTZ”, w którym określono m.in. godziny przyjazdu i odjazdu uczestników, godziny zajęć indywidualnych i w grupach małolicejnych, godziny zajęć w pracowni wiodącej, czas przerwy na posiłek.

²³ Dalej: „regulamin treningu ekonomicznego”.

²⁴ W trakcie oględzin przebiegu prowadzonych zajęć w dniach 16 października 2024 r., 25 października 2024 r. i 5 listopada 2024 r.

²⁵ Średni okres pobytu w warsztacie wynosił ponad siedem i pół roku (ponad 92 miesiące).

²⁶ Średni okres pobytu w warsztacie wynosił około osiem lat i cztery miesiące (prawie 101 miesięcy).

²⁷ Średni okres pobytu w warsztacie wynosił około dziewięć lat (ponad 107 miesięcy).

W latach 2021-2024 (do 30 czerwca) Warsztat opuściło łącznie 13 uczestników (po pięć osób w latach 2021-2022, dwie w 2023 r. i jedna w I półroczu 2024 r.). We wskazanym okresie do WTZ przyjętych zostało łącznie 17 osób²⁸ (w kolejnych latach odpowiednio: dziewięć, pięć²⁹, dwie³⁰ i jedna). Średni czas oczekiwania na przyjęcie tych osób wynosił w poszczególnych latach odpowiednio: 15, 12, 14 i 26 miesięcy³¹. Według stanu na koniec lat 2021-2022 na przyjęcie do WTZ oczekiwało 11 osób, a według stanu na koniec 2023 r. i na 30 czerwca 2024 r. 14 osób. W 2022 r. dwie osoby zrezygnowały z oczekiwania. Na listach oczekujących na przyjęcie do WTZ zostały ujęte osoby, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone w uzgodnieniu z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku³². Kierownik WTZ podał, że w okresie podlegającym kontroli nie zdarzyły się przypadki odmowy przyjęcia do WTZ. Zdarzały się natomiast przypadki odmowy przyjęcia wniosku kandydata do warsztatu, z uwagi na brak wskazania do terapii w orzeczeniu lub brak jakiegokolwiek orzeczenia.

(akta kontroli str. 186-191, 219, 815-820, 1030)

Procedury dotyczące rekrutacji uczestników zawarte zostały w „Regulaminie przyjęcia uczestnika do Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu „Dorośli-Dzieciom” w Sępólnie Krajeńskim”³³. Na podstawie badania dobranej celowo dokumentacji 15 uczestników WTZ³⁴ ustalono, że Warsztat prowadził dokumentację zawierającą informacje dotyczące podstaw do zakwalifikowania osób z niepełnosprawnościami do uczestnictwa w terapii. Zgłoszenia osób przyjmował i zatwierdzał Zarząd Stowarzyszenia. Kandydatów kwalifikowano zgodnie ze wskazaniami do terapii zajęciowej zawartymi w obowiązujących orzeczeniach o stopniu niepełnosprawności wydanych przez właściwy organ i w uzgodnieniu z PCPR. Kierownik WTZ podał, że w Warsztacie praktykuje się miesięczny okres próbny w zakresie treningu ekonomicznego oraz trzymiesięczny od momentu przyjęcia uczestnika do wydania pierwszej oceny. Dodał, że okresy próbne mają na celu poznanie danej osoby zarówno w aspekcie społecznym jak i zawodowym.

Kontrola wykazała, że wskazana praktyka nie została formalnie ujęta w dokumentacji opisującej zasady naboru uczestników do Warsztatu. Ustalono ponadto, że w badanej dokumentacji uczestników brak jest zapisów odnoszących się do okresu próbnego. Kierownik WTZ wskazał, że w momencie przyjęcia do warsztatu każdy uczestnik oraz jego opiekun prawny zostają poinformowani o objęciu okresem próbnym.

(akta kontroli str. 61-62, 219, 394-453, 456)

1.3. W wyniku kontroli ustalono³⁵, że warunki lokalowe w Warsztacie pozwalały na prowadzenie terapii. Każda z dziewięciu pracowni znajdowała się w oddzielnym pomieszczeniu wyposażonym w niezbędny sprzęt, narzędzia i materiały

²⁸ Od 30 grudnia 2021 r. nastąpiło zwiększenie liczby uczestników WTZ z 47 do 50.

²⁹ W tym jedna osoba, która powróciła do WTZ w związku z utratą pracy.

³⁰ W tym jedna osoba, która powróciła do WTZ w związku z utratą pracy.

³¹ Najkrótszy czas oczekiwania wynosił jeden miesiąc (w przypadku osoby powracającej w 2022 r. do WTZ w związku z utratą pracy), a najdłuższy ponad trzy lata (w przypadku osoby przyjętej do WTZ w 2022 r.).

³² Dalej: „PCPR”

³³ W regulaminie zapisano m.in., że uczestnikiem warsztatu może być osoba, która ukończyła 16 rok życia, posiadająca aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, ze wskazaniem do rehabilitacji w warsztacie terapii zajęciowej. Wskazano, że zgodnie z profilem zawartym w regulaminie organizacyjnym WTZ uczestnikami w pierwszej kolejności mogą być osoby z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, a w szczególnych przypadkach osoby w normie intelektualnej z niepełnosprawnością ruchową, zaburzeniami psychicznymi itp.

³⁴ Wyboru dokonano wg stanu uczestników na 31 grudnia 2022 r., w tym m.in. po pięciu, którzy byli najdłużej uczestnikami WTZ oraz byli najkrócej uczestnikami warsztatu oraz pięciu, którzy opuścili WTZ w związku z podjęciem pracy. 10 uczestników posiadało orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a pięciu orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

³⁵ W trakcie oględzin pomieszczeń Warsztatu przeprowadzonych 16 października 2024 r.

wykorzystywane w terapii. Osobom poruszającym się na wózku inwalidzkim zapewniono dostosowane do ich potrzeb toalety oraz windę.

(akta kontroli str. 307-321, 568-604, 828-854)

1.4. W Warsztacie zatrudniony był Kierownik³⁶ oraz m.in.:

- ośmiu instruktorów terapii zajęciowej, trener pracy/pracownik socjalny, specjalista ds. rehabilitacji, psycholog i dwóch opiekunów osoby niepełnosprawnej (według stanu na koniec 2021 r.);
- dziewięciu instruktorów terapii zajęciowej, trener pracy/pracownik socjalny, specjalista ds. rehabilitacji, psycholog i opiekun osoby niepełnosprawnej (według stanu na koniec 2022 r. i 2023);

Kontrola wykazała, że struktura zatrudnienia była zgodna z umową o dofinansowanie działalności WTZ, a w przypadku fluktuacji kadry, uwzględniano ten fakt w stosownych aneksach. Ustalono, że Kierownik WTZ, trener pracy/pracownik socjalny, specjalista do spraw rehabilitacji i psycholog mieli wymagane kwalifikacje zawodowe, jednak pięciu instruktorów terapii zajęciowej w okresie objętym kontrolą takich kwalifikacji nie posiadała, co szczegółowo opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Kierownik WTZ wskazał, że w okresie objętym kontrolą występowały problemy związane z zatrudnieniem w przypadku odejścia pracowników. Wyjaśnił, że główną przyczyną odejść osób pracujących bezpośrednio z uczestnikami w WTZ *jest praca za stawkę niewiele przekraczającą obowiązującą najniższą krajową stawkę oraz brak realnych perspektyw na awans czy wyższe wynagrodzenie*. Dodał, że w celu pozyskania nowych pracowników w miejsce odchodzących Warsztat utrzymywał stały kontakt z Powiatowym Urzędem Pracy w Sępólnie Krajeńskim³⁷. W celu ograniczenia odejść osób pracujących bezpośrednio z uczestnikami WTZ m.in. umożliwiał pracownikom udział w nieodpłatnych kursach i szkoleniach oraz stosował systemy nagród i premii.

(akta kontroli str. 162, 168-175, 219, 826)

Średnie miesięczne wynagrodzenie brutto dla poszczególnych stanowisk merytorycznych wynosiło:

- w 2021 r.: instruktor terapii zajęciowej 2,9 tys. zł, trener pracy/ pracownik socjalny 4,3 tys. zł, specjalista ds. rehabilitacji 4,3 tys. zł, psycholog 4,5 tys. zł, przy przeciętnym wynagrodzeniu w gospodarce narodowej wynoszącym w 2021 r. 5,7 tys. zł;
- w 2022 r.: instruktor terapii zajęciowej 3,5 tys. zł, trener pracy/ pracownik socjalny 5,5 tys. zł, specjalista ds. rehabilitacji 4,6 tys. zł, psycholog 4,9 tys. zł, przy przeciętnym wynagrodzeniu w gospodarce narodowej wynoszącym w 2022 r. 6,3 tys. zł;
- w 2023 r.: instruktor terapii zajęciowej 4,1 tys. zł, trener pracy/ pracownik socjalny 4,5 tys. zł, specjalista ds. rehabilitacji 5,4 tys. zł, psycholog 5,7 tys. zł, przy przeciętnym wynagrodzeniu w gospodarce narodowej wynoszącym w 2023 r. 7,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 163-165)

1.5. W Warsztacie działała rada programowa, którą zgodnie z regulaminem organizacyjnym WTZ i oświadczeniem Prezesa Stowarzyszenia tworzyli pracownicy Warsztatu. We wskazanym regulaminie nie określono składu rady programowej pod

³⁶ W okresie objętym kontrolą funkcję Kierownika WTZ pełniły dwie osoby; pierwsza do 31 sierpnia 2023 r., druga od 1 września 2023 r. (w okresie od 1 czerwca do 31 sierpnia 2023 r. jako pełniąca obowiązki Kierownika WTZ).

³⁷ Dalej: „PUP w Sępólnie Krajeńskim”.

względem poszczególnych stanowisk pracy. Prezes Stowarzyszenia i Kierownik WTZ wskazali, że: (...) *termin "pracownicy" odnosi się przede wszystkim do osób zajmujących stanowiska, które są bezpośrednio związane z realizacją zadań terapeutycznych i rehabilitacyjnych. W tym sensie, w skład Rady Programowej naszego WTZ wchodzi pracownicy wymienieni w art. 10a ust. 4 ustawy o rehabilitacji.*

(akta kontroli str. 63, 76, 782, 806)

Ustalono, że w praktyce opracowywania IPR i dokonywania okresowych i kompleksowych ocen dokonywały osoby wymienione w art. 10a ust. 4 ustawy o rehabilitacji, tj. Kierownik WTZ, instruktorzy terapii zajęciowej, psycholog, specjalista do spraw rehabilitacji oraz trener pracy.

(akta kontroli str. 332-335, 394-453)

Badanie dokumentacji 15 uczestników WTZ (wskazanej w pkt 1.2.) wykazało, że rada programowa Warsztatu, w latach 2021-2023, opracowała dla nich IPR, odrębnie na każdy rok pobytu. W przypadku osób przyjętych do WTZ w okresie objętym kontrolą (osiem z 15 objętych badaniem), IPR opracowane zostały w terminie nie dłuższym niż trzy miesiące od dnia rozpoczęcia zajęć w warsztacie³⁸. Wszystkie z poddane kontroli 32 IPR zawierały elementy wskazane w art. 10a ust. 3 pkt 1-3 i pkt 5-6, jednak w żadnym z nich nie określono form współpracy z rodziną lub opiekunami, co opisano szerzej w dalszej części wystąpienia w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W IPR każdorazowo określano trzy sfery: [1] Stopień zdolności do samodzielnego wykonywania czynności życia codziennego, [2] Umiejętności interpersonalne, w tym komunikowanie się oraz współpraca w grupie, [3] Stopień opanowania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. W każdej z ww. sfer wyznaczono: cele nadrzędne (trzyletnie), a w każdym z nich cele główne (roczne), dla których wskazywano cele szczegółowe (roczne) i osobę odpowiedzialną za realizację danego celu szczegółowego. IPR uwzględniały informacje o potrzebach danego uczestnika warsztatu odnotowane w jego indywidualnej dokumentacji (np. w orzeczeniu ustalającym stopień niepełnosprawności, dokumentacji medycznej, opiniach specjalistów) oraz w okresowych i kompleksowych ocenach realizacji IPR. Planowana terapia zajęciowa dotyczyła przede wszystkim usamodzielnienia, w tym przystosowania do podjęcia zatrudnienia. IPR przewidywały takie formy terapii, które pozwoliłyby na wyrobienie u uczestnika warsztatu umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia u potencjalnych pracodawców³⁹.

(akta kontroli str. 336-351, 371-374, 393-453)

1.6. Dla ośmiu uczestników warsztatu, którzy rozpoczęli terapię w latach 2021-2023 (z 15 objętych badaniem), rada programowa WTZ dokonała pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR nie wcześniej niż przed upływem trzech miesięcy i nie później niż po upływie sześciu miesięcy od rozpoczęcia terapii w Warsztacie⁴⁰. W dwóch przypadkach⁴¹ w pierwszej kompleksowej ocenie realizacji indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika warsztatu rada programowa nie zajęła stanowiska w zakresie, o którym mowa w art. 10a ust. 5 ustawy o rehabilitacji, co opisano w dalszej wystąpienia pokontrolnego w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Dla wszystkich 15 uczestników rada programowa dokonywała kompleksowych ocen

³⁸ Objęte badaniem 10 IPR zostało opracowanych w terminie od 26 do 89 dni od dnia przyjęcia uczestnika do Warsztatu.

³⁹ Np. kształtowanie umiejętności obsługi urządzeń biurowych, utrwalanie umiejętności posługiwania się narzędziami i sprzętem ogrodniczymi, utrwalanie staranności i dokładności wykonywanych czynności, kształtowanie gotowości do realizacji poleceń przełożonego, doskonalenie przestrzegania, znajomości, stosowania i rozumienia zasad BHP, doskonalenie rozumienia i stosowania norm społecznych, uczestnictwo w praktykach w ramach rehabilitacji zawodowej.

⁴⁰ Sprawy nr: 1 dot. K.B., 2 dot. M.J., 3 dot. D.K., 4 dot. M.M., 8 dot. A.S., 9 dot. K.T., 10 dot. P.Z. i 12 dot. K.G.

⁴¹ Sprawa nr 1 dot. K.B. i sprawa nr 3 dot. D.K.

realizacji IPR nie rzadziej niż co trzy lata, a dodatkowo dwa razy w roku (za I i II półrocze) oceny realizacji IPR⁴² i poczynionych przez uczestnika postępów w rehabilitacji, ze wskazaniem zajętego w tej kwestii stanowiska.

(akta kontroli str. 336-349, 393-453)

Okresowych i kompleksowych ocen realizacji IPR rada programowa WTZ dokonywała w formie opisowej przedstawiając poczynione przez uczestnika postępy w każdej z trzech sfer ujętych w IPR. Wobec trzech uczestników warsztatu⁴³ rada programowa w okresie objętym kontrolą zajęła stanowisko uzasadniające potrzebę skierowania do ośrodka wsparcia ze względu na brak postępów w rehabilitacji (wobec dwóch po 18 latach od przyjęcia do warsztatu, natomiast wobec jednego po dziewięciu latach od przyjęcia). Osoby te nie zostały przyjęte do ośrodka wsparcia ze względu na brak w strukturze gminy Sępólno Krajeńskie takich placówek.

Wobec dwóch innych uczestników (których dokumentację objęto badaniem) mimo upływu w 2023 r. 20 lat terapii⁴⁴ rada programowa Warsztatu nie skorzystała z możliwości sformułowania stanowiska uzasadniającego potrzebę skierowania ich do ośrodka wsparcia ze względu na brak postępów w rehabilitacji⁴⁵, a pozytywnie oceniała rokowanie co do przyszłych postępów w rehabilitacji społecznej i zawodowej, umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy⁴⁶. W odniesieniu do tych uczestników Kierownik WTZ wskazał, że rada programowa zdecydowała, że *mimo upływu lat, uczestnicy wykazują pozytywne rokowania w zakresie przyszłych postępów w rehabilitacji społecznej i zawodowej, dlatego nie podjęto działań mających na celu skierowanie ich do ośrodka wsparcia*. Dodał, że na terenie powiatu sępoleńskiego (i powiatów ościennych) nie ma jakichkolwiek zakładów pracy chronionej, w których mogliby być zatrudnieni uczestnicy warsztatu, stąd wielu z nich przebywa w WTZ przez długi okres czasu.

(akta kontroli str. 369-370, 385-387, 394-453, 456, 823)

1.7. W latach 2021-2023 Warsztat realizował trening ekonomiczny mający na celu nabycie umiejętności związanych z gospodarowaniem własnymi środkami finansowymi. Trening ten stanowił integralną część procesu terapeutycznego, określaną w IPR. Szczegółowe zasady naliczania, dysponowania oraz rozliczania środków finansowych wypłacanych uczestnikom (w formie gotówkowej) regulowała „Ocena pracy, preferencji, kultury osobistej do wypłaty środków treningu ekonomicznego uczestników WTZ w Sępólnie Krajeńskim” stanowiąca załącznik do regulaminu treningu ekonomicznego⁴⁷. W latach 2021-2023 Warsztat wydatkował na ten cel odpowiednio: 32,4 tys. zł, 32,6 tys. zł oraz 36,9 tys. zł. Średnia miesięczna kwota treningu wynosiła odpowiednio: 66 zł, 62 zł i 68,54 zł.

(akta kontroli str. 71-73, 113-115, 118-119, 343-349, 394-453, 615-623)

⁴² Ocen tych dokonywano przy udziale uczestnika lub jego opiekuna prawnego, co potwierdzały podpisy, parafki tych osób na sporządzonym dokumencie.

⁴³ Dokumentację jednego z tych uczestników objęto badaniem (sprawa nr 7 dot. R.S.).

⁴⁴ Sprawa nr 5 dot. R.M. i sprawa nr 6 dot. A.P.

⁴⁵ O której mowa w art. 10a ust. 5 pkt 2 ustawy o rehabilitacji.

⁴⁶ O której mowa w art. 10a ust. 5 pkt 3 lit. a ustawy o rehabilitacji.

⁴⁷ Ocenie podlegały: rehabilitacja społeczna, rehabilitacja zawodowa, higiena osobista i kultura osobista – punktacja od 1 do 12 pkt oraz dodatkowe prace, zajęcia – max 2 pkt; na podstawie liczby uzyskanych z oceny pkt (maksymalna możliwa do uzyskania liczba pkt wynosiła 50 pkt) określana była kwota treningu ekonomicznego w danym miesiącu, np. dla 46-50 pkt – 100 zł, dla 1-5 pkt – 10 zł. Wysokość przekazywanych środków nie przekraczała 20% minimalnego wynagrodzenia za pracę, co stanowiło odpowiednio: 560 zł, 602 zł i 698 zł (od 1 lipca 2023 r. 720 zł).

Warsztat umożliwiał uczestnikom udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych u pracodawców⁴⁸. W latach 2022-2023⁴⁹ w każdym roku brało w nich udział 10 osób (20% uczestników WTZ). Kierownik WTZ przekazał, że sześć z tych osób regularnie uczęszczało na praktyki i było przypisanych do pracowni przygotowania zawodowego, a pozostałe osoby brały udział okazjonalnie, pod nieobecność któregoś z przypisanych do pracowni uczestników.

(akta kontroli str. 330-331, 811-814)

Prowadzona w WTZ rehabilitacja społeczna umożliwiała uczestnictwo w życiu społecznym. Organizowano wyjazdy, spacer, wyjścia poza warsztat, udział w wydarzeniach sportowych i kulturalnych⁵⁰. Kierownik WTZ wskazał, że częstotliwość wyjść uczestników w ramach rehabilitacji społecznej jest uzależniona od wielu czynników takich jak możliwości i potrzeby uczestników, aktualnie dostępnej oferty np. wydarzeń kulturalnych, czy nawet panujących warunków atmosferycznych.

(akta kontroli str. 529-540, 782-783)

Kierownik WTZ wskazał, że w trakcie realizacji IPR stosowano różnorodne dodatkowe formy terapii, które wspierały rozwój uczestników i były dostosowane do ich indywidualnych potrzeb oraz możliwości. Miały one na celu wzbogacenie podstawowych zajęć, intensyfikację rehabilitacji i wsparcie w różnych obszarach życia. Najczęściej stosowanymi formami były: rehabilitacja ruchowa⁵¹, terapia psychologiczna (indywidualne konsultacje, spotkania grupowe), treningi umiejętności społecznych, terapia w zakresie integracji sensorycznej⁵², terapia behawioralna (nauka/modyfikacja zachowań).

(akta kontroli str. 94-111, 824-826)

1.8. W okresie objętym kontrolą w Warsztacie nie działała rada społeczna, o której mowa w art. 10aa ustawy o rehabilitacji.

(akta kontroli str. 219)

1.9. W latach 2021-2023 uczestnictwo w warsztacie zakończyło 12 osób⁵³, z tego sześć w związku z podjęciem zatrudnienia: cztery w 2021 r. (7,3% uczestników WTZ) i dwie w 2022 r. (3,7%)⁵⁴. Osoby te zostały zgłoszone do ubezpieczenia z tytułu zatrudnienia⁵⁵. Ustalono, że dwie z nich⁵⁶ w związku z ustaniem zatrudnienia po trzech miesiącach powróciły do WTZ⁵⁷. Zgodnie z informacjami Kierownika WTZ⁵⁸

⁴⁸ W okresie objętym kontrolą podpisano trzy porozumienia z Gminą Sępólno Krajeńskie 13 września 2022 r., 13 marca 2023 r. i 6 września 2023 r. (wszystkie na okres trzech miesięcy). Praktyki w wymiarze sześciu godzin tygodniowo odbywały się w Centrum Sportu i Rekreacji w Sępólnie Krajeńskiej.

⁴⁹ W 2021 r. z związku z pandemią COVID-19 praktyki zawodowe nie były organizowane.

⁵⁰ W 2021 r. np. pobyt uczestników na farmie Bartolinii, wyjazd uczestników do Ustki na Kursy Wsparcia, warsztaty wokalo-sceniczne; w 2022 r. np. pobyt uczestników nad Jeziorem Charzykowskim, wyjazd uczestników do Dziwnówka na Kursy Wsparcia, wyjazd do kina, zwiedzanie Młynów Rothera w Bydgoszczy; w 2023 r. np. wyjazd na Bał Przebierańców w Suchońcu, wyjazd na Andrzejki do Grudziądza, udział w obchodach 20-lecia WTZ.

⁵¹ Dostępna przez cały rok dla wszystkich uczestników WTZ; intensywność i rodzaj ćwiczeń są dostosowywane indywidualnie do stanu zdrowia i możliwości poszczególnych osób; organizowane są: zajęcia rehabilitacyjne grupowe prowadzone jeden raz w tygodniu w Sępoleńskim Centrum Sportu i Rekreacji; zajęcia w grupach małych (do pięciu osób) trzy razy w tygodniu w salce rehabilitacyjnej znajdującej się w należących do Stowarzyszenia pomieszczeniach Klubu Młodych Twórców w Sępólnie Krajeńskiej i zajęcia indywidualne prowadzone 4 razy w tygodniu w gabinecie psychologa.

⁵² Zajęcia mają na celu stymulację lub uspokojenie określonych zmysłów, aby pomóc uczestnikom lepiej odbierać i przetwarzać bodźce z otoczenia.

⁵³ Po pięć osób w latach 2021-2022 i dwie osoby w 2023 r.

⁵⁴ Powodem zakończenia terapii w WTZ pozostałych sześciu osób była zmiana miejsca zamieszkania (dwie osoby), sprawy osobiste (cztery osoby).

⁵⁵ Zgodnie z informacją pozyskaną z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych 2 października 2024 r.

⁵⁶ Sprawa nr 1 dot. K.B. i sprawa nr 9 dot. K.T.

⁵⁷ Zgodnie z art. 10f ust. 2b ustawy o rehabilitacji Warsztat umożliwiał powrót osobom w przypadku niepowodzenia w zatrudnieniu.

⁵⁸ Pismo z 23 października 2024 r.

odnośnie do pozostałych czterech osób: trzy zakończyły pracę⁵⁹, a jedna nadal jest zatrudniona. Kontrola wykazała, że w dokumentacji dwóch uczestników, którzy w 2021 r. podjęli pracę⁶⁰ brak było informacji o przyczynach zaprzestania uczestnictwa w warsztacie, co było niezgodne z § 11 rozporządzenia w sprawie WTZ (szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

W WTZ w okresie objętym kontrolą nie był prowadzony rejestr uczestników, którzy podjęli pracę.

(akta kontroli str. 185-190, 206-216, 612-613)

Badanie dokumentacji 15 uczestników warsztatu w zakresie posiadania przez nich statusu osoby poszukującej pracy, którego podstawę stanowiły informacje pozyskane z PUP w Sępólnie Krajeńskim wykazało, że jeden z uczestników w latach 2021-2023 był zarejestrowany jako osoba poszukująca pracy⁶¹. Dyrektor PUP w Sępólnie Krajeńskim w piśmie z 16 września 2024 r.⁶² wskazał ponadto, że *aktualnie żaden uczestnik WTZ nie znajduje się w rejestrze osób bezrobotnych / poszukujących pracy prowadzonym przez tut. Urząd Pracy*. W latach 2021-2023 do PUP w Sępólnie Krajeńskim zgłoszono łącznie 24 oferty pracy skierowane do osób bezrobotnych / poszukujących pracy z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności⁶³. Spośród tych ofert dwie dotyczyły prostych prac porządkowych.

Kierownik WTZ wskazał, że Warsztat bezpośrednio nie pomagał uczestnikom w poszukiwaniu pracy. Wskazał, że w latach 2021-2023, wybrane osoby brały udział w projektach koordynowanych przez Stowarzyszenie⁶⁴, których celem było nabycie kwalifikacji zawodowych oraz w niektórych przypadkach podjęcie czasowego zatrudnienia. Kierownik WTZ wyjaśnił ponadto, że Warsztat nie prowadził współpracy z potencjalnymi lub faktycznymi pracodawcami, tj. zakładami pracy chronionej i aktywności zawodowej, z uwagi na brak takich placówek na terenie powiatu sępoleńskiego oraz w powiatach ościennych, a współpraca z PUP w Sępólnie Krajeńskim polegała na pomocy uczestnikom w rejestracji jako osoby poszukujące pracę. Dodał, że do WTZ nie wpływały oferty pracy dla uczestników warsztatu.

(akta kontroli str. 194-199, 612)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą pięciu instruktorów terapii zajęciowej prowadzących zajęcia w Warsztacie nie posiadało kwalifikacji wymaganych dla tego stanowiska, określonych w wytycznych Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych dotyczących wymaganych kwalifikacji do pełnienia określonych stanowisk pracy⁶⁵, wymienionych w § 11 ust. 3 umowy o dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu. Zgodnie z pkt 3 tego dokumentu *instruktorzy terapii zajęciowej powinni posiadać wykształcenie policealne w kierunku terapii zajęciowej lub wyższe o kierunku psychologia lub pedagogika specjalna*. Dwie z pięciu wskazanych osób tytuł terapeuty zajęciowego, nadany przez Krajowy Instytut Medyczny, uzyskały 4 listopada

⁵⁹ W listopadzie i grudniu 2022 r. i grudniu 2023 r. Obecnie w związku ze złożonym wnioskiem o ponowne przyjęcie do Warsztatu dwie osoby są uczestnikami programu „Zajęci Klubowe w WTZ”.

⁶⁰ Sprawa nr 13 dot. A.K. i sprawa nr 14 dot. M.N.

⁶¹ Sprawa nr 3 dot. D.K. okresy zarejestrowania od 10 maja do 24 września 2021 r. i od 5 lipca do 30 września 2022 r.

⁶² Pismo znak: UPO-072-1/SKJ/2024.

⁶³ Oferowano m.in. stanowiska dozorczy, pracownika ochrony, pomocnika mechanika, kasjera, pracownika gospodarczego, pracownika biurowego.

⁶⁴ Tj. „Przez WTZ do zatrudnienia” (projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Osi Priorytetowej IX, Działanie 9.2 „Włączenie społeczne”, Poddziałanie 9.2.1. „Aktywne włączenie społeczne” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020).

⁶⁵ Dalej: „wytyczne dotyczące kwalifikacji” lub „wytyczne”.

2023 r., dwie kolejne osoby dyplom zawodowy terapeuty zajęciowego w sierpniu 2024 r., a jedna osoba do dnia zakończenia zatrudnienia w Warsztacie, tj. do 31 lipca 2023 r. wymaganych kwalifikacji nie uzyskała.

(akta kontroli str. 172-175, 222-231, 458-459)

Prezes Stowarzyszenia i Kierownik WTZ wyjaśnili, że określone przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych stanowisko w sprawie wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w WTZ, nie ma charakteru normatywnego i służy jedynie jako wskazówka dla jednostek prowadzących WTZ. Dodali, że w okresie objętym kontrolą część kadry prowadzącej zajęcia w WTZ nie posiadała kwalifikacji sugerowanych przez rzeczony dokument, ponieważ na ówczesne wakaty nie zgłosili się kandydaci takie kwalifikacje posiadający.

(akta kontroli str. 782, 806)

NIK zauważa, że wykaz stanowisk oraz wymagane kwalifikacje pracowników Warsztatu stanowią zgodnie z § 5 ust. 2 rozporządzenia w sprawie WTZ, jeden z niezbędnych elementów umowy o dofinansowanie działalności WTZ, a Stowarzyszenie podpisując stosowną umowę zobowiązało się do obsadzenia etatów pracowniczych z uwzględnieniem wytycznych dotyczących kwalifikacji (§ 11 ust. 3 ww. umowy).

2. W żadnym z 32 objętych badaniem IPR sporządzonych w okresie objętym kontrolą nie określono form współpracy z rodziną lub opiekunami, co było niezgodne z art. 10a ust. 3 pkt 4 ustawy o rehabilitacji.

(akta kontroli str. 336-351, 393-453)

Kierownik WTZ wyjaśnił, że formy współpracy (kontakty indywidualne, kontakty osobiste, kontakty telefoniczne, spotkania grupowe, spotkania z Radą Rodziców, wspólne uczestnictwo w imprezach warsztatowych) pozostają takie same dla każdego uczestnika i są określone w Programie Warsztatu Terapii Zajęciowej. Dodał, że w indywidualnej dokumentacji każdego uczestnika znajduje sięteczka „Kontakty z rodziną”, w której odnotowywane są wszelkie rozmowy, spotkania itp. dotyczące uczestnika.

(akta kontroli str. 781)

NIK zauważa, że formy współpracy z rodziną lub opiekunami stanowią zgodnie z art. 10a ust. 3 pkt 4 ustawy o rehabilitacji obligatoryjny element IPR i tam powinny zostać określone.

3. Rada programowa WTZ względem dwóch⁶⁶ spośród ośmiu uczestników WTZ, którzy rozpoczęli terapię w latach 2021-2023 (z 15 objętych badaniem) dokonując pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR nie zajęła stanowiska w zakresie, o którym mowa w art. 10a ust. 5 ustawy o rehabilitacji.

(akta kontroli str. 336-342, 393-397, 402-405)

Kierownik WTZ wyjaśnił, że rada programowa zajęła stanowisko w zakresie osiągniętych przez nich postępów w rehabilitacji uzasadniających przedłużenie uczestnictwa w Warsztacie, jednak z powodu nieuwagi nie zostało to odnotowane w ocenie.

(akta kontroli str. 781)

⁶⁶ Sprawa nr 1 dot. K.B. i sprawa nr 3 dot. D.K.

4. W dokumentacji dwóch uczestników, którzy w 2021 r. podjęli pracę⁶⁷ brak było informacji o przyczynach zaprzestania uczestnictwa w Warsztacie, co było niezgodne z § 11 rozporządzenia w sprawie WTZ.

(akta kontroli str. 336-342, 393, 442-449)

Kierownik WTZ wyjaśnił, że informacja na temat zatrudnienia wymienionych osób znajduje się w protokole z posiedzenia rady programowej WTZ z 26 lutego 2021 r.

(akta kontroli str. 782)

NIK zauważył, że informacje o przyczynach zaprzestania uczestnictwa w warsztacie (odejścia z warsztatu), muszą być odnotowane w dokumentacji, do której prowadzenia zobowiązuje Warsztat dyspozycja § 11 rozporządzenia w sprawie WTZ.

OCENA CZĄSTKOWA

WTZ prawidłowo kwalifikował kandydatów do uczestnictwa w warsztacie. Działającą tam rada programowa opracowywała dla każdego uczestnika IPR, ale nie określała w nich form współpracy z rodziną lub opiekunami wymaganych art. 10a ust. 3 pkt 4 ustawy o rehabilitacji. Oceniała także realizację tych planów i indywidualnych efektów rehabilitacji, jednak w dwóch przypadkach, dokonując pierwszej kompleksowej oceny, nie zajęła stanowiska w zakresie, o którym mowa w art. 10a ust.5 ustawy o rehabilitacji. Ponadto pięć osób z kadry zatrudnionej w Warsztacie na stanowisku instruktora terapii zajęciowej nie posiadała kwalifikacji wskazanych w umowie o dofinansowanie działalności WTZ. W Warsztacie prowadzono trening ekonomiczny, umożliwiano uczestnikom udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych oraz uczestnictwo w życiu społecznym i skutecznie realizowano cel jakim było pozyskanie lub przywrócenie umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

OBSZAR

2. Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą PFRON „Zajęcia Klubowe w WTZ”

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2021-2023 Warsztat otrzymywał oraz wydatkował dofinansowanie ze środków PFRON w ramach corocznych edycji programu⁶⁸, w wysokości odpowiednio: 68,8 tys. zł; 70,2 tys. zł; 49,4 tys. zł⁶⁹, w kolejnych latach na: 12, 13 i ośmiu uczestników. Środki te wykorzystano na niezbędne wydatki rzeczowe i osobowe związane z prowadzeniem zajęć klubowych m.in. transport uczestników, materiały do terapii, wyposażenie i poczęstunek na zajęciach oraz wynagrodzenia⁷⁰. Nie finansowano z nich bieżącej działalności WTZ.

Badanie dokumentacji 15 uczestników programu⁷¹ wykazało, że w zajęciach klubowych, zgodnie z art. 10g ust. 3 ustawy o rehabilitacji i zapisami programu⁷², uczestniczyły osoby z niepełnosprawnościami, posiadające ważne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które były uczestnikami WTZ, a opuściły go w związku z podjęciem zatrudnienia⁷³ i osoby z niepełnosprawnościami, posiadające ważne

⁶⁷ Sprawa nr 13 dot. A.K. i sprawa nr 14 dot. M.N.

⁶⁸ Edycja III - lata 2021/2022, edycja IV - lata 2022/2023, edycja V - lata 2023/2024.

⁶⁹ Edycje: 2021/2022 (umowa nr WTZ/KLU/1/2021 z 23 marca 2021 r.), 2022/2023 (umowa nr WTZ/KLU/1/2022 z 21 marca 2022 r.) oraz 2023/2024 (umowa nr WTZ/KLU/1/2023 z 20 kwietnia 2023 r.), dalej: „umowy o realizację zajęć klubowych”.

⁷⁰ Pracownicy Warsztatu prowadzący zajęcia klubowe otrzymywali z tego tytułu dodatkowe wynagrodzenie. Zawierane były umowy zlecenia na prowadzenie zajęć w ramach projektu „Zajęcia Klubowe w WTZ”; w umowie określano termin realizacji zajęć oraz wysokość wynagrodzenia z tytułu wykonania zleconej pracy.

⁷¹ Po pięciu beneficjentów z każdej edycji: 2021/2022 dot. K.G., K.T., M.J., P.B., M.Ł.; 2022/2023 dot. M.G., M.P., P.S., A.S., W.L.; 2023/2024 dot. M.N., A.B., A.G., K.R., K.S.

⁷² Rozdział V Beneficjenci, adresaci programu i podmioty udzielające pomocy w ramach programu.

⁷³ Cztery osoby: K.T., M.G., A.S., M.N.

orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, znajdujące się na prowadzonej przez jednostkę prowadzącą WTZ liście osób, których zgłoszenie do uczestnictwa w warsztacie zostało zatwierdzone, a które nie rozpoczęły terapii w WTZ⁷⁴.

(akta kontroli str. 172-175, 877, 879-885, 927-932, 942-953, 962-981, 997-1008)

2.2. Zajęcia klubowe odbywały się dwa razy w tygodniu w poniedziałki i środy, w godzinach od 15:00 do 17:30 (poza godzinami pracy WTZ) lub w miarę potrzeb w inne dni tygodnia⁷⁵. Ustalono, że uczestnicy uwzględnieni w rozliczeniu za poszczególne miesiące brali udział w zajęciach klubowych w wymiarze nie mniejszym niż pięć godzin miesięcznie⁷⁶.

(akta kontroli str. 884-895)

2.3. Na podstawie wykazów kadry prowadzącej zajęcia klubowe ustalono, że w kolejnych edycjach prowadziło je: 10⁷⁷, 11⁷⁸ i ośmiu pracowników WTZ⁷⁹. Obowiązujące w okresie objętym kontrolą umowy o realizację zajęć klubowych nie określały kwalifikacji jakie powinny posiadać te osoby.

(akta kontroli str. 172-175, 878, 927-932, 942-953)

2.4. Program zapewniał ciągłość pomocy świadczonej przez WTZ. Wspomagał uczestników warsztatu w podjęciu lub kontynuacji zatrudnienia, a uczestników z list rezerwowych w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym. W efekcie zajęć pięć osób z list oczekujących zostało przyjętych do WTZ⁸⁰, jedna podjęła pracę⁸¹ i jedna utrzymała zatrudnienie⁸² (z 15 objętych badaniem). Kierownik WTZ, pełniący funkcję Koordynatora programu wskazał, że częstotliwość zajęć nie pozwalała na kompleksowy pomiar skuteczności rehabilitacji w ramach programu, a w związku z tym na weryfikację postępów uczestnictwa w zajęciach.

(akta kontroli str. 613, 884-885)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie działalność WTZ w badanym obszarze. Beneficjentami zajęć klubowych były osoby z niepełnosprawnościami spełniające kryteria określone w treści programu oraz ustawie o rehabilitacji, które uczestniczyły w zajęciach w wymiarze nie mniejszym niż pięć godzin miesięcznie. Zajęcia klubowe skutecznie służyły realizacji celu określonego w programie oraz zawartych w tym zakresie umowach.

OBSZAR

3. Legalność i gospodarność wykorzystania środków

Opis stanu
faktycznego

3.1. WTZ prowadził wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową środków otrzymanych z PFRON i Powiatu na działalność warsztatu, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Podstawą zapisów w księgach

⁷⁴ 11 osób.

⁷⁵ Zgodnie z obowiązującym w okresie objętym kontrolą Regulaminem organizacyjnym „Zajęć Klubowych w WTZ” prowadzonych przez Warsztat.

⁷⁶ W edycji 2021/2022 spotkania odbywały się 4x w miesiącu po 2,5 h (od 15:00 do 17:30); w edycji 2022/2023 w miesiącach II, III, IV, V - 4x w miesiącu po 2,5 h od 15:15 do 17:45 lub od 15:00 do 17:30; w VI 3x; VII, VIII - 2x, IX, X, XI - 4x, XII - 2x; w edycji 2023/2024 zajęcia 2x w miesiącu po 2,5 h (w marcu 3x) od 15:00 do 17:30.

⁷⁷ W tym siedmiu instruktorów terapii zajęciowej, psycholog, specjalista ds. rehabilitacji oraz pracownik socjalny/trener pracy.

⁷⁸ W tym dziewięciu instruktorów terapii zajęciowej, psycholog oraz pracownik socjalny/trener pracy.

⁷⁹ W tym siedmiu instruktorów terapii zajęciowej i pracownik socjalny/trener pracy.

⁸⁰ Dot. K.G., M.J., K.T., P.S., M.P.

⁸¹ Dot. A.S.

⁸² Dot. M.N.

rachunkowych zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁸³, były dowody księgowe stwierdzające dokonanie poszczególnych operacji gospodarczych. Koszty ponoszone na działalność warsztatu mieściły się w katalogu określonym w § 19 rozporządzenia w sprawie WTZ, a kwoty podawane w rozliczeniach były zgodne z zapisami właściwych kont analitycznych za okresy objęte rozliczeniem.

Badaniem objęto 30 dowodów księgowych dokumentujących zdarzenia dotyczące kosztów WTZ⁸⁴ na łączną kwotę 191,9 tys. zł. Wszystkie spełniały warunki określone w art. 21 oraz art. 22 ustawy o rachunkowości. Ustalono jednak, że trzy z nich⁸⁵ nie zawierały potwierdzeń sprawdzenia pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, a zakupiony w grudniu 2022 r. środek trwały – piec do wypalania ceramiki, nie został ujęty w prowadzonej w WTZ ewidencji środków trwałych (szczegółowy opis w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*).

(akta kontroli str. 479-483, 514, 521-529, 543-545, 556-566, 605-607)

3.2. Stowarzyszenie na prowadzenie WTZ w latach 2021-2023 otrzymało dofinansowanie ze środków PFRON odpowiednio: 1 020,1 tys. zł, 1 294,8 tys. zł oraz 1 474,8 tys. zł oraz z Powiatu odpowiednio: 113,3 tys. zł, 143,9 tys. zł oraz 163,9 tys. zł. Działania związane z prowadzeniem Warsztatu, tj. techniki terapii zajęciowej, zmierzające do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej przez podopiecznych, a także rozwijanie podstawowych oraz specjalistycznych umiejętności zawodowych umożliwiających podjęcie pracy zarobkowej bądź szkolenia zawodowego zostały prawidłowo sfinansowane. Nie były dotowane ze środków innych niż wykazane w zawartej z Powiatem umowie o dofinansowanie działalności WTZ i nie wystąpiły przypadki podwójnego finansowania.

(akta kontroli str. 221-285, 514, 521-529)

W okresie objętym kontrolą Warsztat uzyskiwał dochód z prowadzonej działalności - ze sprzedaży produktów wykonanych przez uczestników WTZ w ramach realizowanego programu terapii⁸⁶. Uzyskany w latach 2021-2023 dochód (odpowiednio: 2,8 tys. zł, 9,8 tys. zł i 8,2 tys. zł) nie przekraczał iloczynu liczby uczestników warsztatu oraz 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego. Dochód ten został przeznaczony na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników warsztatu⁸⁷.

(akta kontroli str. 541-542)

3.3. Przy dokonywaniu zakupów i usług, do których nie miały zastosowania przepisy ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁸⁸ oraz zapisy obowiązującego w WTZ od 1 stycznia 2021 r. Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości mniejszej niż 130.000 zł, stosowano rozeznanie rynku polegające na poszukiwaniu najkorzystniejszych ofert zarówno na stronach internetowych jak i wśród lokalnych sprzedawców poszczególnych materiałów i usług. Brano pod uwagę zarówno cenę jak i przydatność, trwałość i jakość produktu czy usług.

(akta kontroli str. 331, 872-876)

⁸³ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm., dalej: „ustawa o rachunkowości”.

⁸⁴ Po 10 z każdego roku objętego kontrolą, w tym pięć dotyczących usług realizowanych na podstawie umów z osobami fizycznymi oraz pięć dotyczących rozliczenia największych kwot.

⁸⁵ Nr ewidencyjny 000175/WB/21 na kwotę 148 zł, nr 00220/WB/21 na kwotę 300 zł i nr 00236/WB/23 na kwotę 5 349,97 zł.

⁸⁶ Zgodnie z § 10 rozporządzenia w sprawie WTZ.

⁸⁷ M.in. na organizację wycieczek i koncertu, bilety do kina, wyżywienie podczas wyjazdów i pikników uczestników.

⁸⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 1320.

3.4. W okresie objętym kontrolą Warsztat, w terminie określonym w § 21 ust. 1 rozporządzenia w sprawie WTZ, składał w PCPR kwartalne informacje o wydatkowaniu środków Funduszu, sporządzone w formie zestawienia planowanych i wydatkowanych środków w ramach poszczególnych pozycji preliminarza kosztów wraz z opisem wydatków.

(akta kontroli str. 620-622, 624-651)

Z zachowaniem wymaganego terminu, tj. do 1 marca następnego roku, składał także w PCPR roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej oraz wykorzystania środków finansowych Warsztatu. Roczne sprawozdania z działalności WTZ składane były za pośrednictwem PCPR do Powiatu, gdzie następnie przedstawiane były na Sesji Rady Powiatu. Kontrola wykazała, że sprawozdania za lata 2021-2023 zawierały m.in. rozliczenie roczne oraz informacje o wykorzystaniu przez Warsztat środków finansowych, z uwzględnieniem kwot uzyskanych ze sprzedaży produktów i usług, co było zgodne z § 21 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie WTZ. Nie zawierały jednak części wymaganych informacji, a dane dotyczące liczby uczestników biorących udział w praktykach zawodowych były rozbieżne z danymi zawartymi w „Informacji dotyczącej warsztatu terapii zajęciowej” (Sp-P/Wa)⁸⁹. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie zostały opisane w dalszej części wystąpienia w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 620-621, 623, 652-767, 771-776)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Trzy z 30 objętych badaniem dowodów księgowych⁹⁰ nie zawierały potwierdzeń sprawdzenia pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, o których mowa w §§ 4 i 5 „Instrukcji obiegu i kontroli dokumentów finansowo-księgowych w Stowarzyszeniu Dorośli Dzieciom w Sępolnie Warsztat Terapii Zajęciowej”.

(akta kontroli str. 484-493, 521-529, 543-545, 556-564, 605-607)

Kierownik WTZ wyjaśnił, że na wymienionych dokumentach księgowych nie sporządzono opisów z powodu przeoczenia.

(akta kontroli str. 613)

2. Zakupiony w grudniu 2022 r. za kwotę 16 891,20 zł piec do wypalania ceramiki⁹¹, stanowiący zgodnie art. 3 ust. 1 pkt 15 ustawy o rachunkowości „środek trwały”, nie został ujęty w prowadzonej w WTZ ewidencji środków trwałych, zgodnie z przyjętymi uchwałą nr 9/2013 Zarządu Stowarzyszenia zasadami prowadzenia rachunkowości⁹² i nie podlegał amortyzacji, o której mowa w art. 32 ust. 1 ustawy o rachunkowości i w obowiązującej w WTZ polityce rachunkowości.

(akta kontroli str. 467-478, 565-566, 605-607)

Kierownik WTZ wyjaśnił, że środek trwały nie został wpisany do ewidencji środków trwałych z uwagi na niedoświadczenie ówczesnego pracownika prowadzącego księgowość w WTZ.

(akta kontroli str. 331)

⁸⁹ Dalej: „Sp-P/Wa”.

⁹⁰ Nr ewidencyjny 000175/WB/21 na kwotę 148 zł, nr 00220/WB/21 na kwotę 300 zł i nr 00236/WB/23 na kwotę 5 349,97 zł.

⁹¹ Piec Rohde Ecotop 60 ST 411; Faktura VAT sprzedaży FS 12392/12/CERAMIQ/2022 z 12 grudnia 2022 r.

⁹² Uchwała z 2 grudnia 2013 r. w sprawie ustalenia dokumentacji przyjętych zasad prowadzenia rachunkowości; dalej: „polityka rachunkowości”.

3. W sporządzonych przez Warsztat rocznych sprawozdaniach z działalności rehabilitacyjnej za lata 2021-2023 nie zawarto części wymaganych informacji wskazanych w § 21 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie WTZ, a dane dotyczące liczby uczestników biorących udział w praktykach zawodowych były rozbieżne z danymi zawartymi w Sp-P/Wa.:
- a. sprawozdania za 2021 r. i 2022 r. nie zawierały informacji o decyzjach podjętych przez radę programową w stosunku do uczestników warsztatu, wobec których rada programowa dokonała oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji, co stanowiło naruszenie § 21 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie WTZ; dodatkowo podana w sprawozdaniu za 2022 r. liczba osób biorących udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych - 10 osób, była inna niż liczba tych osób podana w Sp-P/Wa za 2022 r. sześć osób;
 - b. sprawozdanie za 2023 r. nie zawierało informacji o: liczbie uczestników warsztatu oraz stopniu i rodzaju ich niepełnosprawności; liczbie uczestników, którzy opuścili warsztat, wraz z podaniem przyczyn ich odejścia; decyzjach podjętych przez radę programową w stosunku do uczestników warsztatu, wobec których rada programowa dokonała oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji, co stanowiło naruszenie § 21 ust. 2 pkt 2 lit. a) i d) oraz § 21 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie WTZ; dodatkowo podana w sprawozdaniu liczba osób biorących udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych – siedem osób była inna niż podana w Sp-P/Wa za 2023 r. - sześć osób.

(akta kontroli str. 620-621, 623, 652-767, 771-776)

Prezes Stowarzyszenia i Kierownik WTZ wyjaśnili, że brak wskazanych informacji wynikał z przeoczenia. W odniesieniu do rozbieżnych danych dotyczących liczby uczestników biorących udział w praktykach zawodowych podali, że w Sp-P/Wa zostały wykazane osoby, które regularnie uczęszczają na praktyki i były przypisane do pracowni przygotowania zawodowego, a w sprawozdaniach rocznych dodatkowo osoby, które w praktykach zawodowych brały udział sporadycznie lub jednorazowo. Prezes Stowarzyszenia wskazał ponadto, że *roczne sprawozdania z działalności WTZ za lata 2021-2023 zostały przez Zarząd Stowarzyszenia zweryfikowane dwukrotnie, jednak nie były opieczętowne przez zarząd.*

(akta kontroli str. 329-331, 868-869)

OCENA CZĄSTKOWA

Warsztat prawidłowo prowadził wyodrębnioną ewidencję finansowo-księgową, a poniesione koszty związane z jego działalnością mieściły się w katalogu określonym w § 19 rozporządzenia w sprawie WTZ i zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych, na wyodrębnionych kontach analitycznych. Część objętych badaniem dowodów księgowych nie posiadała jednak potwierdzeń sprawdzenia pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, a zakupiony środek trwały nie został właściwie zaewidencjonowany. Sprawozdania roczne Warsztatu za lata 2021-2022 sporządzane zostały niezgodnie z rozporządzeniem w sprawie WTZ.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

1. Zapewnienie obsadzania stanowisk instruktora terapii zajęciowej przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach.
2. Określanie w IPR form współpracy z rodziną lub opiekunami.
3. Formułowanie w kompleksowych ocenach realizacji IPR stanowiska rady programowej Warsztatu w kwestii osiągniętych przez uczestników postępów w rehabilitacji.
4. Odnotowywanie w dokumentacji uczestników przyczyn ich odejścia z warsztatu.
5. Potwierdzanie przeprowadzonej kontroli dowodów księgowych.
6. Właściwe ewidencjonowanie zakupionych środków trwałych.
7. Prawidłowe sporządzanie sprawozdań i informacji Sp-P/Wa.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury w Bydgoszczy. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Bydgoszcz, 13 grudnia 2024 r.

Kontroler
(-) Jolanta Szydłowska-Hęsiak
Główny specjalista kontroli
państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Bydgoszczy
p. o. Dyrektor
(-) Tomasz Sobecki